

FOLKLOR GUPČEVA ZAVIČAJA

(UZ 400-GODIŠNJICU SELJAČKE BUNE GODINE 1573)

U V O D

Kada je god. 1969. Institut za narodnu umjetnost započeo istraživati folklornu tradiciju šire okolice Stubice u Hrvatskom zagorju, želeći rim radom obilježiti skoru obljetnicu hrvatsko-slovenske seljačke bune, bilo je još neizvjesno hoće li se među usmenim kazivanjima u tom kraju moći čuti priče, predaje ili pjesme tematski vezane uz ustanak zagorskih seljaka. Do tog časa one još nisu bile poznate. Odlučeno je da se ekipnim radom institutskih radnika pripremi monografija koja će prikazati usmenu književnu tradiciju, običaje, folklornu muziku i plesove šire okolice Stubice — tog osnovnog žarišta Gupčeve seljačke bune — a da se u istraživanju posebna pažnja obrati kazivanjima koja se budu odnosila na tematiku kmetskog života i na bune zagorskih seljaka.

Rezultat istraživanja potvrdio je ispravnost tako zamišljene monografije, posvjedočio je o osebnim i do sada još nezabilježenim proznim usmenim predajama koje govore o seljačkoj buni i o životu kmetova. Istina je, doduše, da kontinuitet tih kazivanja ne seže do događaja iz 1573, nego su ona svojim postankom relativno novija, ali podjednako su autentično svjedočanstvo o folklornom stvaralaštvu. O tome više govore prva tri priloga u ovom zborniku.

U isto vrijeme istraživanje je utvrdilo obilje folklorne građe, bilo one u tradicionalnom smislu, bilo one koja nastaje na različitim razinama kulturno-društvenih promjena. Ovdje, nadomak Zagrebu, našli smo jedan bujan svijet na međama prošlosti i sadašnjosti. Istraživanje tog svijeta pomoglo je da bolje razumijemo davna vremena bune, ali ono pomaže da shvatimo i današnji kulturni trenutak.

Razumije se da se našom monografijom mogao obuhvatiti samo dio prikupljenih pjesama, pripovijedaka, opisa običaja i dr. Od proznih su tekstova za ovo izdanje najvećim dijelom odabrani samo oni koji su vezani uz posebnu tematsku namjenu ovog zbornika, a i ostali doneseni primjeri pjesama, plesova, prikaza običaja predstavljaju izbor iz opsežnije građe prema specifičnim mjerilima svakog pojedinog priloga.

Radi potpunije informacije o obavljenom terenskom radu u široj okolici Stubice u razdoblju god. 1969. do 1972. priopćujemo da su suradnici Instituta proveli na terenu 130 dana, prikupili su 570 pjevanih ili kazivanih pjesama, 97 snimaka instrumentalne svirke, 480 tekstova pripovijedaka i predaja, 32 opisa plesova (uz dopunsko kazivanje o plesu), 54 folklorna dramska teksta, te opise običaja koji se ne mogu brojčano iskazati. Uz to je snimljeno 277 fotografija; trajanje magnetofonskih snimaka iznosi 99 sati.

U toku pripremanja ove monografije Institut i njegovi suradnici sudjelovali su u nekoliko kulturnih i znanstvenih pothvata povezanih s predstojećom proslavom seljačke bune. Pripremili su opsežnu dokumentaciju za scenarij filma o seljačkoj buni režisera Vatroslava Mimice. Na osnovu usmenih predaja o seljačkoj buni, prikupljenih u našem Institutu, priređena je televizijska emisija i nekoliko radio-emisija. Suradnici Instituta napisali su šest priloga za tematski broj časopisa »Kaj«, posvećen folkloru i etnografiji kajkavskih krajeva; prilozi se većim dijelom tiču iste tematike kojoj je posvećen ovaj zbornik i čine njegovu dopunu (vidi »Kaj«, 1972, br. 5). Naš Institut bio je jedan od službenih suorganizatora Znanstvenog skupa o seljačkim bunama s osobitim obzirom na hrvatsko-slovensku seljačku bunu 1573, koji je mjeseca veljače 1973. održan u Stubičkim Toplicama. Na tom su skupu dva suradnika našeg Instituta (M. Bošković-Stulli i N. Bonifačić Rožin) održali referate; prvi od njih objavljen je u zborniku referata s tog skupa i, uz dopuštenje organizatora, ponovo u ovom zborniku.

Institutski istraživački rad u okolini Stubice kratko je informativno prikazan u članku Tomislava Stunića *Odras seljačke bune u narodnoj tradiciji* u »Biltenu — prigodnom informativnom izdanju povodom proslave 400-god. seljačke bune 1573 — 1973«, br. 1, Donja Stubica, b. g. (1971), str. 58 — 59.

Iskazujemo zahvalnost Republičkom fondu za naučni rad SR Hrvatske, koji je svojim novčanim sredstvima omogućio da se provede naše istraživanje i objavi ovaj tematski zbornik. Fondu za izgradnju spomen-objekta i proslavu 400. g. seljačke bune u Donjoj Stubici zahvaljujemo na podršci koju su pružili našim suradnicima u toku njihova terenskog rada. Posebno zahvaljujemo nastavnicima, učiteljima i ostalim kulturnim radnicima, koji su nesebično pomagali našim istraživačima pri terenskom radu, te napokon, najtoplije zahvaljujemo svim kazivačima — njima koji su najzaslužniji za ovo istraživanje, pa i za postanak zbornika.

Uredništvo

